

Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság
3.Bf.139/2016/7. szám

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Budapesten, 2016. év december hó 14. napján tartott nyilvános ülés alapján meghozta és kihirdette a következő

í t é l e t e t:

Az emberölés bűntette miatt vádlott ellen indult büntetőügyben a Fővárosi Törvényszék 2016. év február hó 05. napján kelt 19.B.554/2015/9. számú ítéletét megváltoztatja.

A vádlott cselekményét a 1978. évi IV. törvény 166. § (1) bekezdésébe ütköző emberölés bűntettének minősíti.

A szabadságvesztés tartamát 2 (kettő) évre súlyosítja, valamint 2 (kettő) év közügyektől eltiltásra is ítéli.

A büntetés végrehajtási fokozatát fogházban állapítja meg, azzal, hogy a vádlott legkorábban a büntetés fele részének letöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.

A szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozó rendelkezést mellőzi.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A másodfokú eljárásban felmerült 16.320 (tizenhatezer-háromszázhusz) forint bűnügyi költséget a vádlott köteles megfizetni az államnak.

Az ítélet ellen további fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A Fővárosi Törvényszék a 2016. február hó 05. napján kihirdetett 19.B.554/2015/9. számú ítéletében bűnösnek mondta ki vádlottat segítségnyújtás elmulasztásának bűntettében [Btk.166.§ (1) bek. és figyelemmel a (2) bekezdésre (3) bek. II. fordulat], amiért őt 1 év 6 hónap szabadságvesztésre ítélte, melynek végrehajtását 3 évi próbaidőre felfüggesztette. A szabadságvesztést végrehajtása esetén börtönben rendelte végrehajtani azzal, hogy a terhelt legkorábban a büntetés kétharmad részének a kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Az eljárás során felmerült 825.720,- Ft bűnügyi költségből 200.000,- forint megfizetésére kötelezte, a fennmaradó bűnügyi költség megfizetése alól mentesítette.

Az ítélettel szemben az ügyész a tárgyaláson a vádlott terhére a cselekmény téves jogi minősítése és a büntetés súlyosítása érdekében, a védő elsődlegesen felmentés, másodlagosan enyhítés érdekében jelentett be fellebbezést. Az ügyész fellebbezésének írásbeli indokolásában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság anyagi jogszabályt sértett, amikor a vádlott bűnösségét a sértettel való hozzátartozói viszonyából fakadó speciális gondoskodási kötelezettségének és a segítségnyújtás szándékos elmulasztásának ellenére az irányadó bírói gyakorlattal szemben nem emberölés bűntettében, hanem segítségnyújtás elmulasztása bűntettében állapította meg. Az ítélet

indokolásának elfogadása esetén a cselekmény gondatlan emberöléskénti minősülése lenne felvethető, azonban a jelen ügyben kétséget kizáróan megállapítható, hogy vádlott a szakértői vélemények alapján képes volt arra, hogy édesanyja alapvető szükségleteit (evés, ivás, mozgás) felismerje, és az is kizárható, hogy 3 napon keresztül ne tűnt volna fel neki, hogy a sértett nem mozdul a fotelból, érdemi kommunikációba nem vonható. A vádlott ezzel ellentétes előadásait, azaz hogy édesanyja ezen időszakban mozgott és táplálkozott az orvos szakértők véleménye is kategorikusan cáfolja. Miután a vádlott volt aki a bevásárlásról gondoskodott, tudomással kellett bírnia arról is, hogy édesanyja három napig ételt sem vett magához. Tévesnek tartotta az elsőfokú bíróság ölési motívum hiányával kapcsolatos okfejtését is, hiszen a sértett a pszichológus szakértő szerint is rátelepedett a vádlottra, mely vádlott részéről passzív agresszív magatartásban csúcsosodhatott ki. Az a körülmény, hogy a sértett 12 éves korában intézetbe adta vádlottat ugyancsak a vádlott és testvére által előadott szeretetteljes kapcsolat ellen szól. Tény az is, hogy vádlott életében ebben az időszakban jelent meg X, akihez az addig az édesanyjához ragaszkodó, élősködő személyiség szerkezetű vádlott oly mértékben kezdett kötődni, mely az édesanyjával kapcsolatos gondozási kötelezettségének teljes elhanyagolásához vezetett. A vádlott szándékára vonható következtetés abból is, hogy a sértettet három napig tartó kórházi kezelése alatt egyetlen esetben sem kereste fel, saját nyilatkozata szerint ezen időszakot is X-el töltötte. Mindezekre tekintettel a tényállás hiányos, a cselekmény minősítése anyagi jogszabályt sért, így a Fővárosi Törvényszék ítéletének hatályon kívül helyezése szükséges.

A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség BF.335/2016/1. számú átiratában az ügyészi fellebbezést - annak írásbeli indokolásától eltérően - a tényállás helyesbítése mellett, az elsőfokú ítélet megváltoztatása, a vádlott cselekményének a Btk. 160.§ (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő emberölés büntettként történő minősítése és a büntetés súlyosítása érdekében tartotta fenn, a védelmi fellebbezést alaptalannak ítélte. Álláspontja szerint a törvényszék eljárása során perrendi szabálysértést nem követett el. A bizonyítékok mérlegelése alapján megállapított tényállás túlnyomórészt megalapozott, a bíróság indokolási kötelezettségének is eleget tett. A megállapított tényállás kizárólag ítéletszerkesztési hibák miatt szorul helyesbítésre. A vádlotti tudattartalomra vonatkozó az ítélet 2. oldala utolsó előtti bekezdésének utolsó mondatában található megállapítás - mely helytállósága esetén is csak a jogi indokolás része lehetne - kirekesztendő, míg az indokolásból a sértett fizikai állapotára és öltözkészékére vonatkozó megállapítások (ítélet 4.o. 3. bek. és 7.o 2.bek.) a tényállásban helyezendőek el. Az ekként pontosított tényállás már irányadó a másodfokú eljárásban is. Ennek alapján az elsőfokú bíróság okszerűen következtetett a vádlott bűnösségére, tévedett azonban a cselekmény jogi minősítése során, mert figyelmen kívül hagyta, hogy azon eseteknél, amikor az elkövetőt speciális jogi kötelezettség is terheli az eredmény elhárítása tekintetében és mulasztása folytán következik be a sértett halála, szándékos emberölés megállapításának van helye. Téves az indokolás azon megállapítása is, hogy a joggyakorlat nem támasztja alá a vádhatósági álláspontot. Az e körben hivatkozott eseti döntések közül kizárólag a BH.2012.185. számon közzétett döntés hozható szoros összefüggésbe a jelen bűnüggyel, ami viszont éppen a vádbeli minősítés helyességét támasztja alá. A leromlott fizikális állapotú, a melegen tartás szempontjából elégtelen ruházatú, novemberben fűtetlen szobában 3-5 napon keresztül az ablak melletti fotelben mozdulatlanul ülő sértett köztudomásúan a fagyhalál veszélyének volt kitéve. Azt a gyengébb értelmi képességű vádlottnak is fel kellett ismernie, hogy édesanyja külső segítség nélkül képtelen szervezete halálhoz vezető kihűlését megakadályozni. Nem helytálló a bíróságnak az ítélet 18. oldal 1-2 bekezdésében rögzített azon megjegyzése sem, hogy a vád tényállása az emberölés megállapítására azért is alkalmatlan, mert konkrét mulasztásként csak azt rótták a terhére, hogy az utolsó napokban nem biztosított édesanyja számára megfelelő hőmérsékletű lakrész, ez ugyanis elégséges a kihűlés, mint eredmény bekövetkezéséhez. Tény, hogy a vádirati tényállás nem

tartalmazza, hogy a vádlott az édesanyja kórházba szállítását megelőző 3-5 napban nem biztosított számára megfelelő ruházatot, étkezést és lehetőséget a testhelyzet megváltoztatására, a vádbeli tényekből azonban mindez következik, ahogyan azt az elsőfokú bíróság a vádhoz kötöttség elvét nem sértve egyébként ítéleti tényállásában meg is állapította. A vádirati tényállásból hiányolt, a vádlott tudattartalmával kapcsolatos megállapítások, a vádirati tényekből levonható jogi következtetés részei, nem pedig a tényállás elemei. Az indíték hiányával kapcsolatos bírói álláspontot az elsőfokú ügyész fellebbezésének indokolásában írt szempontok cáfolják. A téves jogi minősítés eltúlzottan enyhe büntetés kiszabását is eredményezte, a minősítés megváltoztatása mellett a büntetés célok elérése érdekében annak súlyosítása szükséges arra is figyelemmel, hogy további súlyosító körülményként értékelendő a közeli hozzátartozó sérelmére történt elkövetés, a bűnösség elismerése hiányában a beismerés az enyhítő körülmények köréből mellőzendő, a büntetlenség pedig a cselekmény élet elleni jellegére figyelemmel a vádlott javára csak csekélyebb súllyal értékelhető. Az ítélet egyéb rendelkezései törvényesek, megalapozottan került sor a bizonyítási indítványok elutasítására is. Mindezek alapján indítványozta, hogy a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a Be. 361.§ (1) bekezdése szerinti nyilvános ülésen - melyen az ügyész részt vesz - a Fővárosi Törvényszék 19.B.554/2015/9. számú ítéletét részleges megalapozatlanságának a fentiek szerinti kiküszöbölésével - a Be. 372.§ (1) bekezdése alapján változtassa meg, a cselekményt emberölés büntettének minősítse, a szabadságvesztés tartamát emelje fel, a végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozó rendelkezést mellőzze, egyben a vádlottat a szabadságvesztés tartamához igazodóan közügyektől eltiltás mellékbüntetésre is ítélte. Az ítélet egyéb rendelkezéseit a Be. 371.§ (1) bekezdése alapján hagyja helyben.

A másodfokú nyilvános ülésen az ügyész az írásbeli indítványában írtakkal egyezően szólalt fel kiemelve, hogy a sértett halála a vádlott mulasztása miatt következett be, aki a sértett gondozására köteles volt, ennek ellenére édesanyja állapotával kapcsolatban teljes közömbösséget tanúsított, így cselekménye emberölésként minősítése, büntetésének súlyosítása, végrehajtandó szabadságvesztés és közügyektől eltiltás kiszabása indokolt.

A védő az elsődlegesen felmentés, másodlagosan enyhítés érdekében bejelentett fellebbezését ugyancsak fenntartotta. A felmentésre irányuló indítványa kapcsán kiemelte, hogy a vádlott sem szellemileg, sem pszichikailag nem volt képes mulasztása következményeinek felismerésére, így bűnössége nem állapítható meg. A büntetés enyhítését célzó indítványa kapcsán az időmúlásra, a vádlott megbánására hivatkozott rámutatva arra, hogy a sértett halálhoz vezető 3-5 napig tartó okfolyamatot a sértett ugyanezen ingatlanban lakó testvérének is módjában állt volna megszakítani, ami a vádlott felelősségét tovább csökkenti.

A vádlott a személyi körülményeivel kapcsolatban előadta, hogy általános iskolai tanulmányai során matematikából és irodalomból rosszabb, a készség tárgyakból jobb teljesítményt nyújtott. Jelenleg munkahellyel, jövedelemmel nem rendelkezik, vagyontalan. Korábban takarítóként helyezkedett el, azonban mivel nem akarta, hogy munkáltatója az ellene folyamatban lévő eljárásról tudomást szerezzen munkaviszonyát felmondta. Édesanyjával közös ingatlant jelenleg bátyja használja, tudomása szerint az testvére tulajdona, akivel a kapcsolatot nem tartja. Xel jelenleg is élettársi kapcsolatban él. Élettársa karbantartóként dolgozik, jövedelme havi 135.000,- Ft, X édesanyjának halálát követően ketten élnek a háztartásban. Ismert betegsége nincs, azonban főként nyaranta és buszon történő utazás közben gyakori rosszullétek gyötrik, panaszaival orvoshoz nem fordult. Más büntetőeljárás továbbra sincs ellene folyamatban. Az ügy érdemével kapcsolatban előadta, hogy édesanyját szerette, a történeteket sajnálja. Minden éjszakát otthon töltött, 8 óra körül hazatért, a tv szolt, édesanyja előtte ült, a nappaliban csak tv világított, a csillár

rossz volt, a konyhában és a fürdőben azonban világítás volt. Az utolsó három napban is minden így történt, lefekvéskor a készüléket kikapcsolta, édesanyját ágyba kísérte, a kezét fogta.

Az utolsó szó jogán jövőbeli terveiről számolt be, az élettársával való közös munkát és egy gyermek vállalását említve.

Az ellentétes irányú fellebbezések nyomán eljáró Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság a Fővárosi Törvényszék 2016. február 05. napján kelt 19.B.554/2015/9. számú ítéletét a Be. 348.§ (1) bekezdése alapján az azt megelőző eljárással együtt teljes terjedelmében felülbírált.

Ennek során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a perrendi szabályokat alapvetően betartotta. A Be. 373.§ (1) bekezdés I. és II. pontjában felsorolt - az ítélet hatályon kívül helyezéséhez vezető - eljárási szabálysértést nem észlelt, ilyenre a felek sem hivatkoztak. A törvényszék eleget tett a tárgyalás folytonosságával kapcsolatos a Be. 287.§-ában foglalt követelményeknek is. A tanúk figyelmeztetése kapcsán utalni kell azonban arra, hogy a Be. 85.§ (3) bekezdésének a 2010. évi CLXXXIII. törvénnyel történt és 2011. március 01. napjától hatályos módosítására figyelemmel a már szükségtelen a mentő körülmény elhallgatása törvényi következményeinek a felhívása. E bűncselekményt a tanúként kihallgatott személy formailag el sem követheti, cselekménye ez esetben hamis tanúzásként értékelendő. A bíróság a 2015. év október hó 16. napján tartott tárgyaláson tanúként hallgatta meg a vádlott testvérét Y-t és élettársát Xet. Kihallgatásuk elején a Be. 85.§ (3) bekezdésében írtaknak megfelelően tisztázta, hogy a vádlottal hozzátartozói viszonyban állnak, melyet követően a Be. 82.§ (1) bekezdés a) pontja alapján fennálló mentességi jogukra őket ki is oktatta, azonban a Be. 82.§ (1) bekezdés b) pontja alapján esetlegesen felmerülő vallomásmegtagadási jogukra történő figyelmeztetésüket annak ellenére elmulasztotta, hogy e jog a terhelt hozzátartozóit azon kérdések vonatkozásában melyek megválaszolásával önmagukat vagy hozzátartozójukat bűncselekmény elkövetésével vádolnák akkor is megilleti, ha a tanúvallomás tételét a Be. 82.§ (1) bekezdés a) pontja alapján teljes egészében nem tagadták meg. Önálló, egymástól független vallomásmegtagadási okokról van tehát szó, a „többen a kevesebb elve” nem alkalmazható, e tanúk kihallgatására tehát a Be. 82.§ (2) bekezdésében írtak megsértésével került sor. Ugyanakkor a bírói gyakorlat következetes abban, hogy a Be. 82. § (2) bekezdésének harmadik mondatában megfogalmazott azon tilalom, miszerint a - megelőző - figyelmeztetés elmaradása esetén a tanú vallomása bizonyítékként nem vehető figyelembe, a Be. 82. §-a (1) bekezdésének b) pontjával összefüggésben - eltérően a Be. 82. §-a (1) bekezdésének a teljes vallomás megtagadást lehetővé tevő a) pontjától - akként értelmezendő, hogy a tanú vallomása kizárólag az azzal kapcsolatos kérdésben nem vehető bizonyítási eszközként figyelembe, amelynél ki kellett volna oktatni a mentességi jogára, és amely körben a tanúvallomást ténylegesen megtagadhatta volna. Abban a kérdéskörben viszont, amelyre ez a mentességi ok nem vonatkozik, a fenti rendelkezések a tanúvallomás figyelembevételét nem zárják és nem zárhatják ki. (BH.2006.317.) Y és X tanúk vádlott halálos eredménnyel okozati összefüggésben álló cselekvőségére -a sértett kórházba szállítás előtti napokban megváltozott állapotára, annak a vádlott általi észlelésére és az ebből fakadó gondozási kötelezettségre és annak teljesítésére - nyilatkozatot nem tettek, vallomásaik értékelésére ezzel kapcsolatban nem is került sor. X tanú esetében olyan kérdéskör, melynek kapcsán önmagát bűncselekmény elkövetésével vádolhatta volna, ugyancsak nem merült fel, vallomásának kirekesztésére tehát nincs ok. A sértettel egy ingatlanban bár külön lakrészben élő Y esetében azonban - akit az édesanyja gondozása körében hozzátartozói viszonyánál fogva a vádlotthoz hasonló speciális kötelezettség terhelt - lényegében a teljes vallomás a bizonyítékok köréből kirekesztendő, hiszen édesanyja állapotával és az abból fakadó őt is terhelő gondozási kötelezettséggel kapcsolatban a bírósági eljárás során anélkül nyilatkozott, hogy a Be. 82.§ (1) bekezdés b) pontjában írt

vallomásmegtagadási jogára történő figyelmeztetésére sor került volna. Ez azonban - tekintettel arra, hogy a tényállás a vádlott vallomása a szakértői vélemények és az okirati bizonyítékok alapján ennek hiányában is kétséget kizáróan megállapítható volt - az ítélet megalapozatlanságát nem eredményezte.

A törvényszék ügyfelderítési kötelezettségének eleget tett. Az ügy érdemi elbírálásához szükséges bizonyítást lefolytatta, az ügyész által indítványozott bizonyítékokat maradéktalanul beszerezte. A vádiratban írtak szerint Sné tanút a tárgyaláson kihallgatta, hivatalból határozott a vádlott élettársa X tanúként történő kihallgatásáról, drH és dr. D orvos szakértők, valamint a felek egybehangzó indítványának helyt adva a vádlott elmeállapotáról és beszámítási képességéről vélemény adó dr. J, dr. N elmeorvos szakértők és dr. K pszichológus szakértő tárgyaláson történő meghallgatásáról. A 2015. október 16. napján a tárgyaláson megjelent, de rossz egészségi állapota miatt arról elbocsátott R vonatkozásában a Be. 296.§ (2) bekezdés b) pontjával összhangban törvényesen döntött a tanú nyomozás során tett vallomásának felolvasásáról. A vádlott nyomozás során gyanúsítottként tett vallomásait a részletes kihallgatását követően a Be. 291.§ (4) és (5) bekezdésével, míg Sné tanú részletes kihallgatását követően az eljárás korábbi szakaszában tett vallomását a Be. 297.§ (2) bekezdésével összhangban olvasta fel. A releváns okirati bizonyítékokat a Be. 301.§-a szerint ugyancsak a tárgyalás anyagává tette, azokkal kapcsolatban az észrevételezés és indítványtétel lehetőségét biztosította. Itt szükséges azonban az elsőfokú bíróság figyelmét felhívni arra, hogy azon jegyzőkönyvezési gyakorlat mely a terhelt és a tanúk eljárás korábbi szakaszaiban tett vallomásainak, illetve az okiratoknak a felolvasását, ismertetését akként rögzíti, hogy a bíróság a kérdéses iratot az érintett „elé tárta”, nem felel meg a büntetőeljárás törvény rendelkezéseinek. Az „elétárás” és a törvényben meghatározott ismertetés/felolvasás nem szinonim fogalmak, ahogy különbség van a két törvényben meghatározott fogalom között is. A jegyzőkönyvezés során alkalmazott szóhasználatból nem állapítható meg, hogy a bíróság az adott okiratot ténylegesen, szóbeliség követelményének megfelelően a törvényben előírt módon a tárgyalás anyagává tette-e, vagy azt csupán az eljárás valamely résztvevőjének bemutatta. E hiányosság a jelen esetben pusztán azért nem vezetett felderítetlenséghez, mert az eljárásban szereplők jegyzőkönyvben rögzített észrevételeiből kétséget kizáróan megállapítható, hogy nem az ismertetés/felolvasás elmulasztásáról, csupán helytelen szóhasználatról, ekként jegyzőkönyvezési hibáról van szó. Az ítélet 19. oldalának utolsó bekezdésében írtak szerint alapos okokból mellőzte a védelem által a vádlottal kapcsolatos gyámhatósági iratok és a sértetthez kivonuló mentősök tanúkénti történő kihallgatását is. Törvényesen járt el akkor is, amikor a tárgyalást a harmadik határnapon a vádlott írásbeli vallomásának elkészítése érdekében előterjesztett védői indítvány ellenére nem napolta el. A vádlottat ugyanis szóban a védő által jelzett kérdéskörben kihallgatta, így a terhelt védekezéshez való jogát nem csorbította.

Összességében a vád tárgyává tett bűncselekmény elbírálása szempontjából releváns bizonyítékokat feltárta, azokat indokolásában részletesen, iratszerűen megjelölte, majd okszerűen, túlnyomórészt az ésszerűség és a logika követelményeinek megfelelően, a Be. 78.§ (3) bekezdésében írtak szem előtt tartásával, egyenként és összességükben is értékelte.

A vádlott személyi körülményei körében tett ítéleti megállapítások vádlott másodfokú nyilvános ülésen tett, az eljárás egyéb adataival nem cáfolható nyilatkozata alapján annyiban helyesbítendő, hogy élettársa X karbantartóként dolgozik, jövedelme havi 135.000,- Ft. X édesanyjának halálát követően ketten élnek élettársa lakásában. Az út. szám alatti ingatlant kizárólag bátyja használja, akivel a kapcsolatot nem tartja. Ismert betegsége nincs, azonban időnként rosszul érezheti magát.

A lefolytatott bizonyítás alapján a Fővárosi Törvényszék által részben mérlegelés útján megállapított történeti tényállás hiányos. Nem tartalmazza a sértett fizikai állapotának romlásával kapcsolatos adatokat, az ingatlan részletes leírását, a vonatkozó időszak hőmérsékleti adatait, a sértett ruházatának leírását, a sértett állapotával és annak vádlott általi észlelésével kapcsolatos ténybeli következtetés útján megállapítható további tényeket, a vádlott elmeállapotával és beszámítási képességével kapcsolatos megállapításokat, és a vádlott édesanyja kórházba szállítást követően tanúsított magatartását. Ezen túl az ítélet 2. oldalának utolsó bekezdésében iratellenesen rögzíti a vádlott kórházba szállítást megelőző hazaérkezésének dátumát is. Egyetértett a másodfokú bíróság a fellebbviteli főügyészség azon álláspontjával is, hogy az elsőfokú bíróság a tényállásában a megállapított tények alapján levont jogi következtetéseket is elhelyezett, amikor a második oldal hatodik bekezdése utolsó mondatában rögzítette: „A vádlott - mivel a tőle elvárható figyelmet és körültekintést elmulasztotta - nem látta előre mulasztása lehetséges következményeként, hogy a sértett el is halálozhat.” A következtetes ítélezési gyakorlat szerint a bíróság tényfelderítési kötelezettsége kiterjed minden, a büntetőjogi elbírálás szempontjából lényeges, releváns jelenségre. Az ennek eredményeként az ítéleti tényállás személyi és történeti részében rögzített ténymegállapítások tehát nem kizárólag fizikai jellegű külső történések, de ún. belső történések, tudati tények is lehetnek. E tudattartalom ténybeli megállapítását azonban határozottan el kell különíteni a bíró ítélezési tevékenységének másik alapvető területétől, a megállapított tények jogi értékelésétől: a büntetőjogi felelősség kérdésében történő döntéstől, a cselekmény minősítésétől és a büntetés kiszabásától. Míg ugyanis az előbbi esetben a különböző tartalmú bizonyítékok egybevetésére, megszerzésük törvényességének vizsgálatára, valóságtartalmuknak, bizonyító erejüknek a logika szabályai szerinti mérlegelésére, ennek eredményeként tények megállapítására kerül sor, addig a jogi értékelés a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. A bíróság előző tevékenységéről ítéletének bizonyítékokat mérlegelő részében, míg az utóbbiról annak jogi indokolásában ad számot. A pontos elhatárolhatóság érdekében követelmény az, hogy a bírói ténymegállapítások sem a fizikai, sem pedig a tudati tények vonatkozásában ne jogi fogalmak, a törvény általános, illetve különös részében szereplő, vagy a jogtudomány és a joggyakorlat által értelmezett jogi kategóriák (szándékosság, gondatlanság, különös kegyetlenség, szándékerősítő jelenlét stb.), hanem konkrét tények, cselekmények legyenek. A megkülönböztetés gyakorlati jelentőségét az adja, hogy az elsőfokú bíróság - akár külső, akár tudati tényeket érintő - ténymegállapító tevékenysége a másodfokú eljárásban csak a Be. 352. § (1) bekezdésének a) és b) pontjában írt kereteken belül orvosolható, a megállapított tények jogi értékelését illetően azonban ilyen kötöttség nem áll fenn. (BH.2005.167., EBH.2011.2388.) Ugyanezen okok miatt téves az elsőfokú bíróságnak az ítélet 17-18. oldalán kifejtett azon okfejtése is, hogy a vádirati tényállásban írtak emberölésként történő minősítésének a Be. 2.§ (3) bekezdésében rögzített vádhoz kötöttség elvéből fakadóan, a vádlott halálos eredmény bekövetkezésével kapcsolatos pszichikus viszonyulása vádirati tényállásban történő rögzítésének elmulasztása is akadályát képezte.

A fentiek alapján a tényállás a cselekmény büntetőjogi megítélése szempontjából releváns adatokkal az elsőfokú bíróság által beszerzett és elfogadott bizonyítékok és az azokat tartalmazó iratok alapján maradéktalanul kiegészíthető és helyesbíthető, ezért az ítélet Be. 351.§ (2) bekezdés b) pontjának II. fordulatában és a Be. 352.§ (2) bekezdés c) pontjában írt okokból fakadó megalapozatlansága a másodfokú eljárásban a Be. 352.§ (1) bekezdés a) pontja alapján orvosolható az alábbiak szerint:

Az ítélet második oldalának első bekezdését követően a vádlott vallomása és az abból levonható ténybeli következtetés, továbbá Sné tanú mindezt alátámasztó tárgyaláson is fenntartott tanúvallomása (nyomir. 269-277.) alapján a tényállást azzal egészíti ki, hogy:

„A vádbeli időszakban Y hajnaltól késő estig dolgozott, édesanyjával nem törődött, ellátását a vádlottra hagyta.”

Az ítélet második oldalának második bekezdését követően a vádlottnak a BRFK V. kerületi Rendőrkapitányság Rendkívüli Haláleteseti Osztályán 01050-200-140/04/2013.ált számon indult közigazgatási ügyben 2013. március 06. napján tett és a tárgyaláson is fenntartott vallomása (nyomir.155-157.o) valamint a nyomozás során 2014. március 18. napján gyanúsítottként tett vallomása (nyom.ir.361-373.o), továbbá Sné tanú tárgyaláson is fenntartott tanúvallomása (nyomir. 269-277.) és az orvosszakértői vélemény alapján rögzíti, hogy:

„2012. novemberére a sértett egészségi állapota súlyosan leromlott. Lesoványodott, zavarttá vált, nehézkesen, nem felegyenesedve járt, derekát fájdalmak gyötörték, rendszeresen hányt, egyre sűrűbben köhögött, a kórházba szállítását megelőzően néhány nappal a vádlottnak lábszibbadásra panaszkodott.”

A második oldal harmadik bekezdését követően az Országos Meteorológiai Szolgálat adatközlése alapján a tényállást kiegészíti azzal, hogy

„A külső hőmérséklet a térségben 2012. november 13. napján 8,4 és 11,6 Celsius fok, 2012. november 14. napján 4,2 és 9,9 Celsius fok, végül 2012. november 15. napján 01 óra körüli időben 5,7 Celsius fok volt.”

A második oldal negyedik bekezdését követően a vádlottnak az eljárás során tett és az ítélet indokolása 6. oldal második bekezdésében iratszerűen rögzített nyilatkozata továbbá a BRFK V. kerületi Rendőrkapitányság Rendkívüli Haláleteseti Osztályán 01050-200-140/04/2013.ált számon indult közigazgatási ügyben 2013. március 06. napján tett és a tárgyaláson is fenntartott vallomása (nyomir.155-157.o) alapján a tényállás azzal egészíti ki, hogy:

„A sértett öltözete mackónadrágból, kombinéből, vékonyabb pulóverből, kardigánból és zokniból állt, éjszakára - mivel akkor nem fűtöttek - a hideg ellen pulóverrel és paplannal védekeztek.”

Az ítélet második oldalának ötödik bekezdését követően az orvosszakértői vélemény alapján ténybeli következtetés útján megállapítja, hogy:

„Ezen időponttól kezdődően a sértett a hely- és helyzetváltoztatásra, önmaga ellátására képtelen volt.”

Ezt követően az ingatlan helyszínrajza (nyom.ir. 159.o) a vádlott vallomása és ténybeli következtetés útján a tényállást azzal egészíti ki, hogy:

„A vádlott 2012. november 11. és 2012. november 15. napja között a nappalokat a lakástól távol, az éjszakákat otthon, édesanyjával közös hálósobában de egyedül töltötte. Az ingatlant elhagyni, illetve oda visszatérve a hálósobát megközelíteni kizárólag a nappalin keresztül tudta, a bevásárlásról és a tüzelő biztosításáról pedig ő gondoskodott. Legkésőbb 2012. november 12. napjára virradóan észlelte, hogy édesanyja szokásától eltérően a fűtetlen nappaliban maradt nem

ment a hálósobába lefeküdni, majd 2012. november 12. napján este, november 13. napján reggel, november 13. napján este, november 14. napján reggel és végül november 14. napján este is ugyanabban a testhelyzetben a fotelben mozdulatlanul ül: A hálósobába nyugovóra nem tér, a kályhába nem fűt be, ételt, italt nem vesz magához, az éjszakákat is a fűtetlen szobában, a hiányos üvegezésű, rosszul szigetelt ablak melletti fotelben, nappali ruházatban tölti."

A második oldal hatodik bekezdésében a vádlott hazaérkezésének időpontját 2012. november 14. napján a kora esti órákra helyesbíti.

A második oldal hatodik bekezdés utolsó mondatát - mint téves, de helytállósága esetén is a jogi indoklásra tartozó következtetést - kirekeszti.

A harmadik oldal második bekezdését a vádlott vallomása alapján azzal egészíti ki, hogy:

A vádlott édesanyját annak kórházba szállítását követően a 2015. november 18. napján bekövetkezett haláláig a kórházban nem kereste fel, a kórházba szállítást követően minden napját barátjával X-el töltötte.

A vádlott elmeállapotára és beszámítási képességére vonatkozó az ítélet 13. oldal második és harmadik bekezdésében iratszerűen rögzített elmeorvos- és pszichológus szakértői vélemények megállapításait az indoklás II. pont első bekezdését követően a tényállásba átemeli.

Az ekként kiegészített és helyesbített tényállás már hiánytalan, mentes a Be. 351.§ (2) bekezdésében írt hibáktól, így a Be. 352.§ (2) bekezdése alapján irányadó volt a másodfokú eljárásban is.

Az elsőfokú bíróság eleget tett indokolási kötelezettségének is. Részletesen bemutatta az egyes bizonyítékokat, a vádlott vallomása és az orvosszakértői vélemények közti ellentmondásokat, számot adva arról, hogy mely bizonyítékot és miért fogadott el, a vádlottnak édesanyja állapotával és gondozásával kapcsolatban előadott védekezését mely részben és milyen okokból vetette el. E körben tett megállapításaival az ítélet tábla is egyetért. A sértett kórházba szállításával és kórházi kezelésével kapcsolatos iratok, valamint a boncolás jegyzőkönyve alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy a sértett halála kihülés és fagyási sérülések következtében kialakult heveny keringési és légzési elégtelenség miatt állott be, ahogyan az is, hogy a fagyási sérülések és ezáltal a halál bekövetkezése elkerülhető lett volna akkor, ha a sértett számára a kritikus 3-5 napban megfelelő hőmérséklet /fűtés/, ruházat, étkezés és a testhelyzet megváltoztatására való lehetőség biztosításra kerül. A szakvélemények e megállapításait a védelem sem vitatta. A vádlott vallomása és Sné tanú azt alátámasztó, a nyomozás során tett és a tárgyaláson is fenntartott nyilatkozata alapján, Y tanú vallomásának kirekesztése mellett sem kétséges az, hogy a sértettel kizárólag a vádlott élt együtt, a hajnaltól késő estig dolgozó, az édesanyjával haragos viszonyban lévő testvére, az ingatlan fenntartásával kapcsolatos teendőket teljes mértékben elhanyagoló Y közreműködésére nem számíthatott. Az ítélet tábla maradéktalanul osztotta az ítélet 12. és 13. oldalán kifejtetteket is. Az orvosszakértői vélemények, az ingatlan beosztása és az a körülmény, hogy vádlott maga ismerte el, a tüzelőről és a mindennapi bevásárlásról ő gondoskodott, kategorikusan cáfolták azt a vádlotti védekezést, hogy a kórházba szállítást megelőzően a vádlott számára nem volt észlelhető, hogy a sértett önmaga ellátására teljes mértékben képtelenné vált. A vádlott beszámítási képességével és személyiségével kapcsolatban tett szakértői ténymegállapítások ugyancsak aggálytalanok, helyességükkel kapcsolatban kétség nem merült fel. A védelem által a másodfokú nyilvános ülésen előadott, ezzel ellentétes, a vádlott beszámítási

képességét érdemi indokolás nélkül vitató és erre alapozva a vádlott felmentését célzó fellebbezés eredményre nem vezethetett.

Az elsőfokú bíróság az egyébként helyesen megállapított tényekből tévesen következtetett a halálos eredmény bekövetkezésének előreláthatóságára, az indokolásában rögzítettek részben a tényállásban írtaknak, részben önmaguknak is ellentmondók. Míg az indokolás 16. oldalának negyedik bekezdésében azt állapítja meg, hogy a vádlott kellő körültekintés hiányában nem észlelte, hogy a korábbiakkal ellentétben már neki kell gondoskodni a fűtésről, édesanyja ruházatáról, ellátásáról és mozgásáról, addig az ítélet 12. oldalának utolsó előtti bekezdésében megállapítja - és ennek megfelelően a tényállásban is rögzíti - azt a körülményekből egyébként valóban aggálytalanul levonható következtetést, hogy a vádlottnak nyilvánvalóan észlelnie kellett, hogy édesanyja mindig csak a fotelben ül, este nem megy lefeküdni és reggel nem kel fel az ágyából, alig vagy egyáltalán nem képes kommunikációra, azaz segítségre szorul, önmagát ellátni nem képes. Az elsőfokú bíróság elfogadta az elmeorvos szakértők azon véleményét is, miszerint a vádlott nem szenvedett kóros elmeállapotban, képes volt cselekménye következményeinek a felismerésére, éppúgy, mint az ennek megfelelő magatartás tanúsítására. A szakértők a tárgyaláson is megerősítették, hogy vádlott alacsony intellektusa ellenére a mindennapi alapszükségletek tekintetében képes volt édesanyja szükségleteinek és az adott helyzetben a külső segítségnyújtás, azaz a jelen esetben az őt terhelő gondozási kötelezettség teljesítése szükségességének a felismerésére. A saját vallomása szerint is minden éjszakát otthon töltő, a mindennapi bevásárlást és a tüzelőről gondoskodást kizárólagosan intéző, ezidáig édesanyjával egy helyiségben, egymás melletti ágyon alvó vádlottnak legkésőbb 2012. november 12. napjára virradóan észlelnie kellett, hogy édesanyja az éjszakát szokásától eltérően a hiányos üvegezésű, rosszul szigetelt ablak melletti fotelben ülve, nappali ruházatban töltötte, majd három napon keresztül ugyanott, ugyanabban a testhelyzetben, mozdulatlanul tartózkodik. Nem fekszik le a hálószobában, a hideg ellenére nem fűt be, nem eszik, nem iszik, miközben ő éjszakára meleg pulóvert öltött, paplannal betakarózott, hideg esetén a kályhába begyújtott. Az alapvető életszükségletek felismerése nem igényel különleges szakértelmet, kimagasló intellektust vagy iskolázottságot és a mindennapi élethez szükséges általános ismeretek körébe tartozik az is, hogy a táplálkozás és folyadékbevitel elmaradása hosszabb, a fűtés és a ruházat elégtelensége az adott hőmérsékleti viszonyok mellett rövidebb idő alatt halálhoz vezet. Ugyanazon okfolyamatról lévén szó a vádlott szándéka az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben nem korlátozható a testi épség veszélyeztetésére, azaz ha a vádlott - amint az a törvényszék maga is megállapította - képes annak felismerésére, hogy a fűtés hiánya, az öltözet elégtelensége, az étel is ital hiánya a testi épséget veszélyezteti, az öngondoskodásra való képtelenség, az öltözet és a hőmérsékleti viszonyok ismerete mellett azt is előre kell látnia, hogy ezek elmaradása - hacsak valami az okfolyamatot nem szakítja meg - szükségszerűen az egészség károsodásához végül a sértett halálához vezet. A pszichológus szakértő ezzel ellentétes tárgyalási nyilatkozata, miszerint a vádlottnak adott intellektusa mellett abból a tényből, hogy édesanyja három napig a fotelben ült nem feltétlenül kellett tudnia, hogy ez a halálhoz vezet - e következtetés cáfolatára nem alkalmas. A magatartás lehetséges következményeinek a felismerésére és az annak megfelelő magatartás tanúsítására való képesség ugyanis nem pszichológus szakértői, hanem elmeszakértői kompetencia, míg az elkövetéskori tudattartalom megítélése és az ismert tényekből az elkövető szándékára vonatkozó következtetések levonása a bíróság hatásköre. Jól mutatja ezt, hogy a pszichológus szakértő a 9. sorszámú jegyzőkönyv 15. oldalán maga nyilatkozik akként, hogy miután az elmeorvos szakértő „nem adott a vádlottnak korlátot” nem mondhatja, hogy a segítségkérés szükségességének a felismerésre nem jutott el a tudatáig, csak annyit állapíthat meg, hogy felelőtlenebb módon nem foglalkozott vele. Ez azonban nem a halál előre nem látásának cáfolata, hanem valójában a közömbösség magyarázata, amit az utóbb az eljárásban tapasztalható manipulatív,

felelősségelhárító terhelti magatartás és a pszichológus szakértő azon tárgyalási nyilatkozata is alátámaszt, mellyel a vádlott magatartását kialakulóban lévő, a figyelmét teljes mértékben lekötő párkapcsolatával indokolta. („Az biztosan eljutott a vádlott tudatáig, hogy az édesanyja segítségre szorul, de felelőtlenebb, meggondolatlanabb módon kevésbé foglalkozott ezzel, illetve nem foglalkozott vele” ítélet 15.o 2.bek.) A másodfokú bíróság álláspontja szerint tehát ítéleti bizonyossággal következtetés vonható arra, hogy a vádlott már a sértett kórházba szállítását megelőző legkevesebb 3-5 napos időszak elején felismerte, hogy a sértett önmaga ellátására képtelenné vált, ennek következtében - a sértett gyermekeként - neki kell gondoskodni életszükségletei biztosításáról, ellenkező esetben a sértett halála szükségszerűen bekövetkezik. A vádlott az eredményhez vezető okfolyamat elhárítására képes volt, annak tárgyi feltételei adottak voltak, kötelezettségének teljesítése esetén az okfolyamat megszakítható lett volna, ennek ellenére ez irányú kötelezettségét elmulasztotta, édesanyja állapotával a figyelmét lekötő párkapcsolata miatt egyáltalán nem törődött. Miután pedig a vádlott és édesanyja visszahúzódva élt, őket senki nem látogatta, a gondozási kötelezettség teljesítése kapcsán testvérére sem számíthatott, nem tárható fel tehát olyan ok vagy körülmény sem, melytől a vádlott - akárcsak könnyelműen bizakodva - a halálhoz vezető okfolyamat megszakítását remélhette volna. E következmény iránt tehát közömbös volt, azokba belenyugodott. Ezzel a vádlott édesanyja kórházba szállítását követő magatartása is összhangban van. Az eredmény iránti közömbösséget, így az eshetőleges ölési szándékot a halál be nem várása és testvére 2012. november 15. napján a kora hajnali órákban történt értesítése sem cáfolhatja. Ez jogi relevanciával az eredmény önkéntes elhárítása esetén, kizárólag abban az esetben bírt volna, ha a segítségkérés következtében a sértett halála nem következik be. A sértett halálához vezető okfolyamat azonban az orvosszakértők véleménye alapján már 2012. november 14. napján este sem lett volna megszakítható.

Az irányadó tényállásból okszerűen következik a vádlott bűnössége, az elsőfokú bíróságnak eredmény előrelátásával kapcsolatos tévedése azonban szükségszerűen a cselekmény jogi minősítésében való tévedéshez is vezetett. A lehetséges halálos eredmény előrelátása folytán ugyanis az 1978. év IV. törvény 173. §-ában, illetve a Btk. 167.§-ában meghatározott gondozás elmulasztásának a megállapítása dogmatikailag kizárt, és nem kerülhet sor a cselekménynek az 1978. évi IV. törvény 172. §-ának (1) bekezdésében (Btk. 166.§) meghatározott segítségnyújtás elmulasztásakénti értékelésére sem. Ez utóbbi bűncselekmény ugyanis a mindenkit terhelő általános erkölcsi parancs elmulasztását rendeli büntetni. Ha azonban a halálos eredményhez vezető mulasztás jogalapját képező kötelezettség valamely nem büntetőjogi normán, vagy speciális erkölcsi parancson alapul, - a jelen esetben a Csjt. 65.§ (2) bekezdésén - akkor a szándékos emberölés megállapításának van helye. (BH.2009.291., BH.2012.185.)

Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla a terhelt segítségnyújtás elmulasztása büntettként értékelt cselekményét az 1978. évi IV. törvény 166.§ (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő eshetőleges szándékkal elkövetett emberölés büntettként minősítette azzal, hogy a jelen ügyben tapasztalható különös méltánylást érdemlő körülmények a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának a büntetés fele részének kitöltését követő napban való meghatározását indokolják, mely az elkövetéskori törvény szerint is alkalmazható, így a cselekmény az elbíráláskor hatályos büntető törvény alkalmazásával sem enyhébben elbírálandó, azaz a Btk. 2.§-a alapján a főszabály szerinti 1978. évi IV. törvény az irányadó.

A Fővárosi Törvényszék a büntetés kiszabása során irányadó körülményeket jórészt feltárta. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság azon álláspontjával, hogy a vádlott feltáró jellegű, a tényállás megállapítása során is alapvető jelentőségű ténybeli beismerő vallomását, a bűnösség részbeni tagadása mellett is enyhítő körülményként értékelte. Az 56/2007. BK.

Vélemény II/1. pontja alapján nem volt mellőzhető a büntetlen előélet ekként való értékelése sem. Arra figyelemmel, hogy a bűncselekmény súlyosabb minősülését kifejezetten a vádlott és a sértett közti hozzátartozói viszonyon alapuló speciális jogi kötelezettség alapozza meg, nem foghatott helyt az a fellebbviteli főügyészségnek a hozzátartozó sérelmére történt elkövetés súlyosító tényezőkénti értékelésre irányuló indítványa sem. Ezzel szemben további jelentős súlyú enyhítő körülmény, hogy a sértett a vádlott irányába fennálló nevelési és gondozási kötelezettségét maga is súlyos fokban elhanyagolta, gyermeke egészséges fejlődéséhez szükséges feltételeket a lehetőségeihez mérten sem biztosította, világtól való elzárásával, magához láncolásával, munkavállalásra történő ösztönzésének elmulasztásával, az egyébként is alacsony intellektusú vádlott felelősségteljes, önmaga lábán megállni képes felnőtté válását megakadályozta, mellyel a jelen cselekmény elkövetéséhez maga is jelentős mértékben hozzájárult. Az adott minősítés mellett nem mellőzhető a cselekmény eshetőleges szándékkal, passzív módon, mulasztással történő elkövetésének nyomatékos enyhítő körülménykénti értékelése, de a vádlott rendezett, jogkövetésre törekvő életvitelének figyelembe vétele sem.

A lényegesen súlyosabb minősülés a büntetés súlyosításának szükségességét is eredményezte, így a védelem enyhítésre irányuló fellebbezése nem foghatott helyt. A megváltozott lényegesen súlyosabb minősítés mellett kiszabható büntetés 5 évi szabadságvesztésben meghatározott legkisebb mértéke azonban a büntetés kiszabása során irányadó fenti körülményekre figyelemmel eltúlzottan szigorú, így az 1978. évi IV. törvény 87.§ (1) bekezdésében írt rendelkezés az alkalmazása és a 87.§ (2) bekezdés b) pontjában biztosított enyhítési lehetőség teljes kimerítése indokolt, azonban a cselekmény tárgyi súlya mellett, a 37.§-ban is meghatározott büntetés célokra figyelemmel, a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésére nem kerülhet sor. Ezért a másodfokú bíróság - az ügyészi fellebbezéssel egyetértve - a szabadságvesztés tartamát 2 évre súlyosította, a végrehajtás felfüggesztésére vonatkozó rendelkezést mellőzte. A vádlott kialakulatlan, de pozitív jegyeket hordozó személyiségre, életvitelére, a büntetés nevelő hatásának elérése érdekében azonban lehetőséget látott arra, hogy a végrehajtási fokozatot az 1978. évi IV. törvény 45.§ (2) bekezdése alapján az egyébként a 43.§ a) pontja alapján irányadó börtön fokozat helyett, annál eggyel enyhébb fogház fokozatban, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját pedig a 47.§ (3) bekezdése alkalmazásával a büntetés fele részének letöltését követő napban határozza meg.

Az 1978. évi IV. törvény 62.§ (1) bekezdése alapján nem volt mellőzhető a vádlottal szemben közügyektől eltiltás mellékbüntetés kiszabása sem, melynek tartamát az ítélet tábla a főbüntetéshez igazodóan, a 63.§ (1) bekezdésében írt keretek között két évben állapította meg.

Az ítélet egyéb a bűnügyi költséggel kapcsolatos rendelkezései a büntetőeljárás törvény rendelkezéseivel összhangban álltak.

A fentiek alapján a Fővárosi Ítélet tábla mint másodfokú bíróság a Fővárosi Törvényszék 2016. február 05. napján kelt 19.B.554/2015/9. számú ítéletét a Be. 372.§ (1) bekezdése alapján a rendelkező részben írtak szerint - megváltoztatta, egyebekben az elsőfokú ítélet egyéb rendelkezéseit - a tényállás és az indokolás helyesbítése mellett, a Be. 371.§ (1) bekezdése alapján helybenhagyta.

A másodfokú eljárásban kirendelt védő díjaként felmerült bűnügyi költség viselésére a Be. 338. § (1) bekezdése és a Be. 381. § (1) bekezdése alapján a vádlottat kötelezte.

A Fővárosi Ítélet tábla ítélete elleni fellebbezést a Be. 386. § (1) bekezdés zárja ki.

Budapest, 2016. év december hó 14. napján

. Nehrer Péter s.k.
a tanács elnöke

Dr. Szalai Géza s.k.
előadó bíró

Dr. Sárecz Szabina Martina s.k.
bíró

A Fővárosi Törvényszék 2016. február 05. napján kelt 19.B.554/2015/9. számú ítélete a Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.139/2016/7. számú ítéletével 2016. év december hó 14. napján jogerős és végrehajtható.

Budapest, 2016. év december hó 14. napján

dr. Nehrer Péter s.k.
a tanács elnöke

Kiadmány hitelül:
tisztviselő